

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De eruditione christifidelium

Herolt, Johannes

Colonie, 27. X. 1496

De filiabus auaricie.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30784

B Qui bōa mōdi diligit vel sic nō sit rīo-
ris z doloris pene succūbit. **U**n̄ hiero.
in eplā **A**uaro tā deest qđ haber qđ
nō hz. Quia autē nō habens cōcupi-
sat vt habeat ā habitā meruit ne amit-
tat. **U**n̄ etiā **C**hriso. sup **M**atth. Qui
pecunie fuit z p̄ntibz cōpedibz z strigif
z futuris. **I**te auaricia detestāda est
qz res tpales nō p̄nt satiare affectū ho-
minis. z huius causa est triplex. **P**rima ē
capacitas aīe. qz f̄m doctores. **A**nimā
dei capacē nihil minus deo implere p̄t.
Unde **S**ap. xi. **C**ū orbis trarū sit qđ
gurra rotis antelucani. ergo nō sufficit
totus orbis z oīa que in eo sunt implere
corynthus hoīs. **U**nde **B**ern. **A**d ima-
ginem quippe dei facta est aīa rōnalis:
ceteris oībus occupari p̄t. impleri oīno
nō p̄t. capax em̄ dei est. z quicquid dō-
minus est nō eam implebit. **S**ecūda cā-
est: qz cupiditas hominis est infinita. pecu-
nia vero quantumcumqz sit magna est
finita. **S**ed f̄m **A**rist. 4. phi. **F**initū ad
infinitū nulla est p̄porcio. ergo oīs pecu-
nia nō p̄t satiare cupiditatem hominis.
Tertia causa est qz pecunia ē res corpo-
ralis: z aīa est res spūalis. res vero spū-
tu al corpali nō p̄t impleri. **V**erbi grā
Sicut archa vel cista nō p̄t impleri sa-
pientia: ita nec anima pecunia. **E**rgo a-
uarus in scripturis assimilatur inferno.
Unde **A**ug. in eplā. **A**uarus est simi-
lis inferno. **I**nfernus em̄ q̄ntosāiqz de-
uorauerit: nunqz dicit satis est. **S**ic z si
oēs thesauri confluxerint in auaruz: nō
dicit satis est.

De filiis auaricie.

Equit de filiis auaricie q̄t sūt
z q̄n sunt peccata mortalia. **E**t
ca quod sciendū qđ p̄ma filia est
obduratio cōtra misericōdiaz que val de dis-
plicet deo. **E**rgo dicitur **I**aco. ij. **J**udi-
cium ei f̄t sine misericōdia qui hīc nō facit
misericōdiaz. **U**t autē iudicium extremum
nobis exhibeatur misericōditer: debe-
mus seuerē doctrinam christi qui dicit.

Luce. 6. Estote misericordes sicut p̄ve-
ster misericors est. Et Matth. 5. Bea-
ti misericordes: qm̄ ipi misericōdiaz conse-
quent. **S**ciendum autē f̄m **H**ermānū
de schilditz. **O**bduratio contra miseri-
cordiam f̄m genus suum est p̄ccm̄ mor-
tale: quia directe est contra charitatem
cuius effectus p̄prie est compati malo-
pximi quam directe excludit obduratō
ztra misericōdiaz. **L**icet em̄ homo nō sp̄
tenetur oēm misericōdiaz pximi subleuare
semp̄ tū tenetur eius miserie cōpati: qđ
auari nō faciunt: quia nō solū contra
contra misericōdiaz obdurant: vt d̄ suo ali-
quid dare rennuant pauperibus z indē-
gentibus. sed etiā quotidie p̄pter auari-
ciā eorum z obduratōem z crudelitatem
multi pauperes moriuntur. **A**lius ī ma-
ri qui cogitur eis capere pisces. **A**li^o ca-
dendo de altis edificijs qui cogitur eis
edificare. alius moritur frigore qui cogi-
tur eis venari. z sic de multis alijs vt an-
brosius ostendit in libello de **N**abuchō
donosor z magis infra patebit. cui ager
deuolentis. **D**e **S**ecūda filia ē in-
quietudo mentis que puenit ex inordi-
nato affectu lucrandi tpalia. **O**s autē
inquietudo tollit pacem intrinsecā men-
tis p̄ nimiam anxietatem. z q̄tem serui-
endi deo z p̄p̄riā salutem querendi: que
p̄ccz ē z m̄l̄triciē mortale q̄n ex ipa om̄it-
tūt ea q̄ necessaria sūt saluti vl̄ p̄ria sūt
sicut q̄n p̄ eā tollit oīs deuotio z oīs cul-
tus dei z violātur sacri dies vl̄ sūt alia
que sunt ztra p̄cepta dei z ecclie. **S**i tū
inquietudo magna sit z aliquantū im-
moderata. sicut in mercationibz ztingit nec
tamen omittant ea que necessaria sunt
saluti. nec sūt aliqua ztra p̄cepta dei
z ecclie z superiorū: p̄t esse p̄ccm̄ veniale.
nisi ex ista inquietudine hō tū amoz dē
uitia z immerget vt vel in tpalibus fi-
nē poneret. vel d̄ deo z d̄ ei^o puidētia nē
mis diffidēt: tunc ipa inquietudo possz
esse p̄ccm̄ mortale. **S**icut de illo diuite
p̄ cui^o ager fruct^o yberes attulit **Luce.**

De peccato

12. Qui presmiquetudine nesciebat qd
ageret dicens. quid faciā. Super quo
dicit Ambrosius. Sed nec ipse se quietat
qui de super abundantia sollicitat. i. yber
tate fructuū vocē egentis emittit. Quid
faciam inquit. nonne hec vox pauperis
non habentis subsidia viuendi. **T**er
tia filia sunt violentie. i. roub. od gewalt.
quia rapiunt violentē bōa p̄ximi. **Q**uā
raptores peiores sunt diabolo: et q̄ d̄ ra
pina non est comedendū: habet in septi
mo p̄cepto circa illam litterā. **A.** **E**
Item qui violentē exactiōes in suos sub
ditos faciunt: et q̄ d̄ n̄i non possunt a su
is subditis aliquid extorquere sine p̄ccō
Sed tamen ex causis rōnabilib; p̄t pe
tere moderatū subsidiū. hoc etiam patz
in septimo p̄cepto. **L.** Sciendū q̄ fm
Herman. de scilditz. Omnes indebite
exactiōes et extorsiōnes que p̄ superiores
fiunt in subditos sūt p̄ccā mortalia. Et
maxime q̄n subditi talia solunt ex metu
penaz. et d̄n̄i tales tenent ad restitutiōez
Rapina etiā et furtū et violentie p̄ccā sūt
mortalia fm genus suū nisi tunc esset in
reb; minimis in quibus se nullū iniuria
tum reputaret. Sicut in ablatiōe yn̄ius
nucis vel taliū alicuius. si tamen etiā mi
nima auferens faceret hoc aīo iniurtan
di. posset esse p̄ccm mortale: immo aufe
rens rem suam ab alio p̄ rapinaz vel fur
tum. quā posset aliquis per viā iuris re
petere et rehabere. posset peccare morta
lit. Furtū tñ ab arioz in extrema neces
sitate factens: et in die non esset p̄ccz mor
tale. Sicut furtū vestis in nuditate. Et p̄
batur exemplo discipuloz christi. qui in
necessitate famis euntes p̄ sata sp̄icas ei
uellebant. Item p̄batur extra de furtz
c. si quis. Et in glo. ibidē. Et dist. 47
Sicut in fine. **Q**uarta filia est p̄ditō
sepe em̄ gn̄at p̄ditio ex auaricia. sicut p̄z
in iuda qui p̄pter auariciā tradidit x̄pm
sic adhuc hodie yn̄us tradit aliū p̄t pe
cuniam. **H**ystoria de traditiōe iude p̄z
in euāge. **J**obis. **S**ciendū fm Her.

de scilditz. Proditio in suo gn̄e ē p̄ccz
mortale. qz est p̄ fidelitatē q̄ est maxima
p̄rutiū. **I**te est p̄ iusticiā et charitatē. Et
est tā magnū p̄ccm q̄ raro p̄ditores ha
bent bonū finē vite sue. imoye plurimū
desperāt. **E**xemplū de p̄mo p̄ditore. s.
cayn. **I**te achitophel. ij. Regū. 17 **I**te
de iuda. q̄ oēs desperauerūt et aliq̄ seip
sos occiderūt. vt achitophel et iudas. qui
se ambo suspenderūt. **F** **Q**uinta fi
lia auaricie est fallacia in p̄bis. Hoc est
q̄ conat aliq̄s decipe p̄bis siue menda
cis. siue subtilitatib; siue p̄bis adurato
rijs. scz laudando rē: et dicēdo eā melio
rē esse et plus p̄stare q̄ est in re: siue quit
buscāq; verbis. Sciendū em̄ q̄ oīs fal
lacia verbor; que cū deliberatōe dicunt
in damnū p̄ximi est mortale p̄ccm. **N**ō
satis est dolendū: cū quoridie tor ditant
int negociātes scz emētes et vendētes sp̄
ciū dāno et p̄nicie alteri. nō timētes illā
horribilē imp̄catōem. p̄s. Perdes oēs
qui loquunt mēdaciū. Hoc illi aduertē
deberent. q̄ nō sciūt v̄dere etiā q̄n q; p̄
uas res et modici valoris nisi cū mēdaci
is p̄boz et iuramētis. **S** **S**exta
filia auaricie est fraus. i. deceptio in fa
ctis. q̄ scz aliū factis et operib; deceptio: s̄
cut in falsis monetis. et falsis mēsuris.
Verbi gr̄a. Si p̄āntida hz nimis bre
uem ylnā v̄l institor hz dolosam staterā
vel p̄incerna nimis parūā mēsurā. et sic
de alijs. que oīa sunt valde grauia p̄ccā
apud deuz. et d̄s valde abominatur ta
les fraudes. **P**rouerb. xi. Statera do
losa abominatio est apud deū. **S**ciendū
fm Her. de scilditz: Fraus intelligit
vbicūq; p̄ deceptiōez p̄xim? arcūuenit
vt fit in expositiōe rerū falsificataz. **E**t ra
les subtrahere debent de p̄ccio in q̄ntū
defectus rei p̄sare p̄t. et illa omnia iam
dicta de suo genere sunt p̄ccā mortalia.
qz directe sunt contra charitatē proximi
nec d̄ his et similib; possunt absolui. nec
digne pro huiusmodi peccatis penitere.
nisi ablata restituantur vel ea in quib;

per fraudem alicui damnum illatum est restituant in quantum possunt. quia non dimittitur peccatum: nisi restituatur ablatum. ut extra de re iuris. li. 6. c. si. Et qui occasione damni dat: donum dedisse videtur. **S**eptima filia auaricie est iurium hoc est grauissimum peccatum. Quia non solum verbis decipio primum. sed cum iuramento mendaciter dolositatem confirmo: et in uoco eternam veritatem in testimonium. **H**ec est magna contumelia dei: inuocare eum in testimonium tue falsitatis. qui est eterna veritas. Et secundum Herman. deschilditz. Quia per iurium directe redundat in contemptum et irreuerentiam dei proprie dictum semper est peccatum mortale. De periurio plura inuenies in secundo precepto.

Auaricia quomodo se occultat sub triplici specie virtutum.

Equitur declarare quomodo auaricia se occultat sub triplici specie virtutum. Et primo occultat se sub ficto colore prudentie et necessitatis. **Q**uod ostendit Gregorius 21. moral. dicens. Auaricia defectum animi quasi ex ratione solet exhortari. pretendens sibi quod sine culpa sit quod quedam habenda percipiat eo precepto potissime. quia ea non multiplicare appetit sed egere primescit. sed illud vitium sollicitate repellendum. quod secundum Gregorium. Nemo potest sincero corde et feruido amore ad bonum diuinum affici: nisi cupiditatem auaricie que est radix omnium malorum a corde suo studeat funditus extirpare. Notandum quod tria genera hominum cadunt in istud vitium. Primi sunt qui solum persistunt in interiori desiderio cupiditatis. nec eam in exteriori ope exequuntur. quia forte res que desiderant adipisci non possent. que si sperarent se consequi: libenter cupiditati etiam exterioribus actibus inhiarent. Et illa cupiditas est peccatum mortale. licet et infimum gradum teneat. Secundi sunt qui non solum percipiant feruente desiderio: verum et per eam persecutio diligens studium exteriorum percipiunt que

uis res illas quicquid in effectu minime percipiuntur. Et illa cupiditas tenet maiorem gradum peccati mortali. Tertii sunt qui non solum feruente desiderio concupiscunt. Verum etiam eis assensu sequendis tanto studio insistent: quod non aduertunt. verum eas iusto vel iniusto titulo concipiunt. Et illa cupiditas supremum gradum tenet peccati mortali. **U**n de Augustinus. **T**alibus nunquam de qualicumque peccato peccatum dimittit: nisi ablata iuxta facultatem suam restituat quod vel per furtum vel rapinam vel per quodcumque iniustum lucrum fuerint consecuti. **R**emedium contra primam occultationem est quod ille qui sub specie ficte prudentie terrena cupide concipit de ligenter aduertat: an illi rebus ex stricta necessitate indigeat. nam multa iudicantur necessaria que tamen magis pertinent ad superflua. **S**econdo occultat se sub specie pietatis. quod apparet in illis qui credunt quod propter nihil aliud appetant temporalia. nisi ut habeantur pauperibus vel suis indigentibus cognatis vel ecclesijs provideant. Et sub illo precepto multum cum magna auaritate superflua congregant. et in huiusmodi tria genera hominum incidunt. Primi sunt qui non solum res ex auaricia iniuste percipiunt. verum etiam iuste percipita male percipiunt. puta in voluptatibus in perperam hominum. Secundi sunt persone ecclesiastice et religiose que per tanto crimes raduntur et tendunt in capitale per hoc designat quod mens eorum per desiderium debet libere euolare in deum et non deprimi ad temporalia appetenda: que quicquid cum sollicitudine temporalibus percipiendis intendunt ultra quam necessitas vel status eorum requirit. toties graui salutis dispendio se exponunt. Tertii sunt qui non solum res temporales cupide concipiunt. verum etiam ipsas cupide et irrationabiliter percipiunt. sed et honorem diuinum et eius salutem dispendium ut postea patebit. **R**emedium habet occultationem est quod ille qui sub ficta specie pietatis perlatum percipere. ut talia ad honorem diuinitatis expendat. et sollicitudo ad uertere verum hoc obstruauerit in bonis minoribus prius habitis. et si non: certum sit quod in rebus multiplicat minus potest obstruere. **Q**uia secundum Gregorium. Quanto plura terrena cupi-